

విశాఖజిల్లా సాహితీ సంస్థల్లో 'విశాఖసాహితీ' స్థానం

పులవర్తి శ్రీనివాసరావు

పరిశోధక విద్యార్థి, తెలుగుశాఖ

ఆంధ్ర విశ్వకళాపరిషత్

విశాఖపట్టణం-03

చరవాణి: 9491265859

ప్రవేశిక:

తెలుగులో 19వ శతాబ్దం ఉత్తర భాగం నుండి సాహితీ సంస్థలు వెలిసినట్లు తెలుస్తుంది. 1970 ప్రాంతంలో కొక్కొండ వెంకటరత్నం పంతులు, వీరేశలింగం పంతులు ఒకరికొకరు తమ తమ విధానాలను, రచనలను వివరించుకునే దిశగా ఈ సంస్థలు ఏర్పడ్డాయని తెలుస్తుంది అయితే అవి సాహితీ సంస్థలుగా ముద్రవేసుకోలేకపోయాయి. దానికి కారణం కేవలం ఇవి వ్యక్తిగత విమర్శనా సమాజాలుగా వెలువడడమే. ఆ తరువాత 1911లో ఆంధ్ర సారస్వత పరిషత్తు మొదలగునవి అనేకం వెలువడ్డాయి. ఈ విధంగా తెలుగులో ఏర్పడిన సాహితీ సంస్థల ఉద్యమాల నేపథ్యంగా, వివిధ సాహితీ ప్రముఖుల పేర్లతోనూ అలాగే కవుల పేర్లతోనూ, ప్రాంతీయ నామాలతోనూ, ప్రక్రియా పరంగానూ అనేక రకాలుగా ఏర్పాటు చేయడం మనం గమనించవచ్చు.

సాహిత్య సేవకు కట్టుబడి ఉండి, సాహిత్య కార్యక్రమాలకు మాత్రమే పరిమితమైన సంస్థలను మాత్రమే 'సాహిత్య సంస్థలుగా పరిగణించడం ఉత్తమం. ఆంధ్ర దేశంలో తెలుగు సాహిత్యంకోసం, సాహిత్యాభివృద్ధికోసం సాహితీసేవలో మునిగి ఉన్న అనేక సాహితీ సంస్థలున్నాయి. తెలుగు సాహిత్యంలో ఎనలేని ముద్రవేసుకుని సాహితీ ప్రపంచంలో తనకంటూ ఒక స్థానం సంపాదించుకున్న ప్రముఖ కవులు అనగా శ్రీశ్రీ, గురజాడ మొదలైన కవులకు పుట్టినట్లయిన విశాఖ జిల్లా సాహితీ సంస్థలకు ఎనలేని అవినాభావ సంబంధం ఉండటంలో అనేక సాహితీ సంస్థలు విశాఖ జిల్లాలో వెలిశాయి. అందునా ఈ విశాఖజిల్లా సాహితీ సంస్థల్లో ప్రత్యేకమైన సాహితీ సంస్థగా, ప్రాచీనమైన సాహితీ సంస్థగా 'విశాఖసాహితీ' సాహిత్య సంస్థను చెప్పుకోవచ్చు. ఈ సంస్థ తెలుగు భాషా షాహిత్యాలకు చేస్తున్న సాహిత్యకృషిని ఈ పరిశోధన వ్యాసంలో వివరిస్తున్నాను.

కార్యవర్గ వివరాలు:

అది ఆదివారం సాయంకాలం, బీచ్ నీ తినేస్తున్న నముద్ర అలల శబ్దం అక్కడికి వీలగా వినబడుతోంది. థాంప్సన్ వీధిలోని బ్రూక్ బ్రాండ్ లిమిటెడ్ వారి కార్యాలయంలో ఆ రోజు అనగా 4-4-41971న కీ.శే. అంగర వెంకట కృష్ణారావుగారి ఆధ్వర్యంలో ఓ పదహారుగురు రచయితలతో ఆవిర్భవించింది విశాఖ సాహితీ. ఏప్రిల్ 4, 1971లో ఏర్పడిన 'విశాఖ సాహితీ' 28-10-1971న రిజిస్టర్ చేయబడింది. అప్పటినుంచి సుదీర్ఘంగా విశాఖ జిల్లాలో ఏ సాహితీ సంస్థ చేయనట్లుగా అనేక కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తూ నిర్విరామ కృషిని సల్పుతూ సాహిత్యానికి సేవ చేస్తుంది. ఇక వివరాలలోకి వెళితే, అధ్యక్షులు ఆచార్య కోలవెన్ను మలయ వాసిని, ప్రధాన కార్యదర్శిగా జంపన కుమారవర్మ, గౌరవాధ్యక్షులుగా జి.వి.ఎస్.ఎల్.నరసింహారాజు, ఉపాధ్యక్షులుగా డా.డి.వి.సూర్యారావు, కోశాధికారిగా ఆచార్య పి.వి. కృష్ణయ్య, ఇతర కార్యవర్గ సభ్యులుగా కె.వరలక్ష్మి, డా.కళ్యాణ భారతి, డా.ఎమ్.సుబ్బారావు, సి.హెచ్.జగన్నాథరావు, మల్లాది సూర్య భాస్కరం మొదలైనవారున్నారు.

విశాఖ సాహితీ - ఆశయాలు:

1. వివిధ భావ వాదాలకు చెందిన రచయితల భావ వ్యక్తీకరణకు ఒక వేదికగా నిలవాలి.
2. ఔత్సాహిక రచయితల్ని, యువకవుల్ని, ప్రోత్సహిస్తూ వారికి వెన్నంటి ఉండటం.

3. మరుగున పడిపోతున్న పడిన సాహిత్యాన్ని వెలుగులోకి తీసుకురావడానికి ప్రయత్నం చేయడం.
4. ప్రచురణకు నోచుకోని రచనలకు ప్రచురణ సౌలభ్యం కల్పించడంతో పాటు ఆవిష్కరణ చేసి ఆయా రచనలకు ఒక గుర్తింపు తీసుకురావడం.
5. అనువాద సాహిత్యాన్ని ప్రోత్సహించడం, తెలుగునుండి ఇతర భాషలకు, ఇతర భాషలనుండి తెలుగులోకి అనువాదాలు చేస్తూ చేయించడం.
6. సమాజం రాజకీయ, ఆర్థిక, సామాజిక అనే భేదం లేకుండా సమాజానికి ఉపయోగపడే సాహిత్యాన్ని ప్రోత్సహించడం, యువతను సాహిత్యంపట్ల దృష్టిసారించేలా చర్యలు చేపట్టడం.

మొదలైన ఆశయాలతో ఈ సంస్థ ముందుకెళుతుంది.

విశాఖ సాహితీ-చేస్తున్న కార్యక్రమాలు

విశాఖ జిల్లాలో ఏర్పడిన సాహితీ సంస్థలో ప్రధాన సాహితీ సంస్థ ఈ “విశాఖ సాహితీ”. ఇది ప్రారంభ కాలంనుండి ఎన్నో విజయవంతమైన కార్యక్రమాలు నిర్వహిస్తూ సాహిత్యం పట్ల తమ అభిమతాన్ని తెలియజేస్తూ చేస్తున్న కార్యక్రమాల్లో నూతన ఒరవడిని సృష్టిస్తూ సాహిత్యాన్ని అందనంత ఎత్తులో ఉంచేందుకు అనేక ప్రయత్నాలు చేస్తుంది. ఆ ప్రయత్నంలో భాగంగానే ఎన్నో సాహితీ కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తూ తన ఉనికిని చాటుకుంటుంది. ఈ విధంగా సాగుతున్న సంస్థ కార్యక్రమాలను పరిశీలిస్తే వాటి విలువలు బయట పడతాయనే ఉద్దేశ్యంతో ఆ సంస్థ జరిపిన కొన్ని కార్యక్రమాలను ఇక్కడ చూపిస్తూ విశ్లేషణ చేస్తున్నాము. ప్రారంభ కాలంలో 15 రోజులకోసారి కలుసుకుంటూ ఉండాలనుకున్న ఈ సంస్థలోని సభ్యులు అలాగే నెలకు రెండు సమావేశాలు నిర్వహించేవారు. ఈ సమావేశాల్లో ఎవరు చేసిన రచన అయినా, అందరికీ ఓసారి వినిపించి సలహాల దగ్గరనుంచి అభిప్రాయాలదాకా, ఆశీస్సులు దాక తీసుకుందామని అనుకోవటం ఈ సంఘం మొదటి ఉద్దేశ్యం. పుస్తక ప్రచురణ కోసం వ్యాపార సంస్థలను ఎక్కువ శ్రమపెట్టకుండా వీరు తమలో తాము కొంచెం శ్రమపడి చందాలు, విరాళాలు పోగుచేసి ఈ సంస్థలోని రచయితల రచనలతో ఏడాదికి ఒకటి చొప్పున కొన్ని పుస్తకాలను ప్రచురిద్దామని నిశ్చయించారు. నగరంలోకి ఎవరైనా ప్రఖ్యాత రచయితలు, కవులు, సంపాదకులు, మేధావులు వస్తే వారికి సమయముంటే వారిచేత వారికి తోచిన సాహితీ సందేశాన్ని ఇవ్వమనడం ఒక అలవాటుగా ఈ సంస్థవారికి ఉంది.

1977 ఆగస్టు 13, 14, 15 తేదీలలో “విశాఖ సాహితీ” నిర్వహించిన సాహితీ మహోత్సవం చాలా సంతృప్తికరంగా జరిగింది. ఆ సభలలో పాల్గొన్న సుమారు 50మంది స్థానికేతరులైన సాహిత్యవేత్తలు అద్భుతమైన సాహిత్య ప్రసంగాలతో అలరించారు. వారి మాటల్లో చెప్పాలంటే ఇటువంటి సాహిత్య సభలు ఎక్కడా జరగవని ఈ సభకు ఆహ్వానించబడినందుకు ధన్యవాదాలు అని తమ మనసులోని మాటను వెళ్ళగక్కారు... ఈ సభ కార్యక్రమాల్లో ముఖ్యంగా మరో విషయం చెప్పాలి. ఈ సభలకు విచ్చేసిన ఆంధ్రజ్యోతి, సచిత్రవారపత్రిక సంపాదకులు శ్రీ పురాణం సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు కాలికి దెబ్బ తగలడంతో వేదిక మీదకు రాలేక వసతిగృహంలోనే ఉండిపోయారు. అయితే ఈ సందర్భంగా ఆయన మాట్లాడుతూ తమ పత్రిక రెండు సంచికలను కేవలం విశాఖసాహితీ రచయితల రచనలతోనే వెలువరించడం మేము సగర్వంగా నెమరువేసుకుంటున్నామని అన్నారు.

1971నుండి 1981 వరకు వివిధ ప్రఖ్యాత తెలుగు పత్రికలు ప్రతి సంవత్సరం నిర్వహించే కథానికల పోటీలలో విశాఖ సాహితీ సభ్యులకు బహుమతులు తెచ్చిన కథలు 17. దీనిలో విశాఖ సాహితీ మొదటినుండి కథానికల పక్షపాతి సంఘమేనని పేరు గడించినది తెలుస్తుంది. ఎందుకంటే ఆ కాలంలో విశాఖ సాహితీ స్వయంగా ఒక్క కథల పోటీని మాత్రమే నిర్వహించ గలిగింది. కాని మరి ఏ ఇతర ప్రక్రియల్లో పోటీ నిర్వహించలేదు.

1977లో విశాఖ సాహితీ ఆంధ్రప్రదేశ్ సాహిత్య అకాడమీ వారి గుర్తింపు పొందింది. విశాఖ సాహితీ అధ్యక్షులు శ్రీ గణపతిరాజు అచ్యుతరామరాజు ప్రభత్వం తరపున అకాడమీ సభ్యులుగా నియమించబడ్డారు. దీన్ని బట్టి అర్థమయింది ఏమిటంటే సాహితీప్రియత్వం అనే బలహీనత కలిగినవారి అందడందలే ఈ విశాఖ సాహితీకి బలమని. విశాఖసాహితీ వెలసిందికదా అని కోకిలలు, కనీసం కవికోకిలలు కూడా స్వాగతగీతాలు పాడలేదు సరికదా ఉపాధ్యక్ష పదవికి ఎన్నుకోబడినవారే మూడవనాటికి రాజీనామ చేసిన విశాఖసాహితీ తాటస్థం వహించిన వాతావరణాన్ని ఎదుర్కొని నిలవడానికి రెండు కారణాలు చెప్పుకుంటే అందులో ఒకటి సాహితీ బాసటగా నిలిచిన యువశక్తి, రెండోది ప్రముఖుల నైతిక శక్తి. నిజం నిష్పరణగా చెప్పాలంటే సభ్యుల స్వీయరచనల్ని సమావేశాలలో చదవనివ్వాలనే నిర్ణయంతో అప్పటినుండి స్వీయరచనా పఠనాన్ని ఒక అలవాటుగా చేసుకొని కార్యక్రమాలను నిర్వహిస్తున్నారు. విశాఖ సాహితీ పట్టణంలోని ఇతర ప్రాంతాలలోని రచయితలతో చర్చలు జరిపి గోష్టి నెరవడం చేసారు. వివిధ విషయాలపై అడపా దడపా ఉపన్యాసాలు ఏర్పరచడం జరిగింది. సాహితీసంస్థగా విశాఖ సాహితీ వర్తమాన పరిస్థితులపై ఎప్పుడు ఏ వ్యాఖ్యానం చేయలేదు, ఏ ఆర్కాటం జరపలేదు, పోరాటం చేయలేదు. అప్పటి ప్రత్యేక ఆంధ్ర రాష్ట్ర ఆందోళన మొదలుకొని అత్యవసర పరిస్థితివరకు ఇలా అన్ని విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని సాహిత్యానికి అనబంధంగా నిర్వహించడం జరిగింది. తమ రచనల్లో గాని ఉపన్యాసాలలో గాని ఇతర విధాలుగా గాని దేశ, విదేశాలలో వివిధ పరిణామాలకు ప్రతిస్పందించి అద్భుత ప్రసంగాలు చేసారు. విశాఖ సాహితీవారు 03-02-1977న రజతోత్సవ వేడుకలు ఘనంగా జరిపించారు. ఈ వేడుకలు అప్పటివరకు జరిగిన సాహితీ కార్యక్రమాలుకంటే విజయవంతంగా, భిన్నంగా నిర్వహించడం జరిగింది. దేశం నలుమూలలనుండి సాహిత్య, సాహిత్యేతర ప్రముఖులను ఆహ్వానించి వారిచేత కవి సమ్మేళనాలు, కవితా గోష్టులు, గ్రంథ సమీక్షలు విలువైన ఉపన్యాసాలు ఇప్పించారు.

విశాఖ సాహితీవారు ప్రతి సంవత్సరం సాహిత్య ప్రముఖుల, ఆధ్యాత్మికవేత్తల జయంతులను, వర్ధంతులను ఘనంగా నిర్వహిస్తున్నారు. అటువంటివారిలో ముఖ్యంగా శ్రీశ్రీ, గురజాడ, గిడుగు, జాషువా మొదలైన కవుల జయంతి, వర్ధంతులు, ఆదిశంకారాచార్యులు, మద్యాచార్యులు మొదలైన ఆధ్యాత్మికవేత్తల వర్ధంతి, జయంతులను ఆయా తేదీలనాడు జరిపిస్తున్నారు. ఈ క్రమంలో 30-02-2007లో దివాకర్లవారి సంస్మరణ సభను అద్భుతంగా జరిపించారు. ఆ కోవలోనే దామెర్ల రామారావు 112వ జయంతి, దేవులపల్లి జయంతి ఇలా పలురకాలుగా 300 ఆవిష్కరణలు, 96కు పైగా ప్రచురణలు చేయడం జరిగింది. దీనిలో భాగంగానే “సంభాషణలో సరసాలు (పార్శ్వపూరాణం)” దీన్ని శ్రీ ఆదిభట్ల వెంకటరమణ రచిస్తే దీని గురించి వేదుల సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు సమీక్ష చేసారు. అలాగే “సంస్కృత న్యాయాలు-ఆధ్యాత్మిక విశేషాలు” అనే పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించడం జరిగింది. డి.వి.సూర్యారావు సమీక్ష చేసారు. అలాగే “డా॥ఎం.వి. సుందరరావు, ఎం.డి” అనే నవలావిష్కరణ జరిగింది. దీన్ని డా॥ఎం.వి. రమణారావు రచన చేసారు. అలాగే “ఉత్తరాంధ్ర స్ఫూర్తిప్రధాతలు” అనే రచనను ఆవిష్కరించడం జరిగింది. ప్రారంభ కాలంలో నెలకు ఒక కార్యక్రమం చేసిన విశాఖ సాహితీ తరవాత కాలంలో నెలకు రెండు కార్యక్రమాల చొప్పున చాలాకాలం వరకు కొనసాగించారు. అయితే గత రెండు మూడు సంవత్సరాలుగా నెలకు నాలుగు కార్యక్రమాలు చేస్తున్నారు. అవి కూడా ప్రతి శుక్రవారం విజయవంతంగా జరిపిస్తున్నారు. వారు చేసే కార్యక్రమాలన్నీ సాధారణంగా లలితాశీరంలో జరిపిస్తే అప్పుడప్పుడూ పౌర గ్రాంథాలయంలో నిర్వహిస్తున్నారు.

ఈ విధంగా శుక్రవారం జరిపించే కార్యక్రమాల్లో భాగంగా పుస్తక సమీక్షలు అధికంగా కనబడుతున్నాయి. “విజయకవనాలు” అనే అంశంపై మహా విశాఖ నగర కవులు, కవయిత్రులు, శ్రీ

విజయనామ 1953 సంవత్సరానికి స్వాగత కవితలు వినిపిస్తూ సాహిత్య సభను నిర్వహించారు. ఈ సమావేశంలో కవితలు వినిపించిన అందరినీ నత్తురించారు. ఇంకా పానుగంటి “రాధాక్రిష్ణ” నాటకంపై విశ్లేషణ. దీనిని బి.అరుణకుమారి సమీక్ష చేసారు. అలాగే “హరికథా-చలన చిత్ర మాధ్యమం” అనే అంశంపై రాంభట్ల నృసింహశర్మ సమీక్ష చేసారు. ఇంకా “సౌందర్యలహరి గీతాలు” గ్రంథ పరిచయం “నేటి భారతంలో అశ్వత్థామ”, “కాళిదాసు కవితాప్రభావం” మొదలైనవాటిపై సమీక్షలు నిర్వహించారు. అలాగే “తెలుగు పద్యవిభావరి” అనే అంశంపై (ఇవి తెలగ పద్యాల ఆలాపన) దీనికి అధ్యక్షునిగా మలవాసిని గారు ముఖ్య అతిథిగా ఆచార్య భీమ శంకరం గారు వ్యవహరించారు.

ఈ మధ్య కాలంలో రావూరి భరద్వాజా రచించిన “పాకుడు రాళ్లు” నవలపై సమీక్ష జరిగింది. సమీక్షకులుగా డి.వి. సూర్యారావుగారు వ్యవహరించారు. అలాగే “మా ఊళ్ళు - మా కథలు” అనే రచనపై విశ్లేషణా కార్యక్రమం జరిగింది. శ్రీ విశ్వనాథపీఠం వారితో సంయుక్తంగా ‘నెల నెలా వెన్నెల’ కార్యక్రమం చాలా నిర్వహించారు. విశాఖ సాహితీవారు ప్రతివారం నిర్వహించే కార్యక్రమాలన్నీ “వారం వారం సాహితీ విక్షణం” అనే శీర్షికతో నిర్వహిస్తున్నారు.

విశాఖ సాహితీ ప్రారంభంలోనే సమావేశాలకు 16మందితో ప్రారంభమై నేడు నగరం నలుమూలలనుండి ఎంతోమంది అభిమానులను కూడగట్టుకొని సాహిత్య విరచితంగా వెలగొందుతోందని చెప్పాలి. దానికి కారణం ఎంతోమంది సాహితీ ప్రముఖులు వారు నిర్వహించే కార్యక్రమాలకు హాజరై తమ విలువైన ఉపన్యాసాలను ఇవ్వడం. అటువంటి వారిలో ముఖ్యంగా అనుమాండ్ల భూమయ్య, ఆచార్య భీమశంకరం, ద్వానా శాస్త్రి, కాళీపట్నం రామారావు, రావూరి భరద్వాజా, నండూరి రామకృష్ణ, మంజిరి శివారెడ్డి, అవసరాల రామకృష్ణారావు మొదలైన వారు.

ఈ మధ్యకాలంలో ఏ సాహితీ సంస్థ నిర్వహించని ఒక సాహితీ కార్యక్రమం చేశారు. (ఈ విశాఖ సాహితీ). అది “జంట కవయిత్రుల అష్టావధానం” నగరంలోని సాహితీ సంస్థలు చాలావరకు అవధానాలు చేయించారు. కాని ఈ రకమైన అవధానం చేయలేదు. శ్రీమతి మధురవాణి, శ్రీ వాడరేవు సుబ్బారావు దంపతుల ప్రవాహిక స్వర్ణోత్సవ శుభసందర్భంగా ఈ అవధానం జరిపించారు. “ముదితల్ నేర్పగరాని విద్యకలదే ముద్దార నేర్పించనన్” అన్న కవితోక్తిని అక్షరాల సమ్మిలపద్య కళాతపస్వి డా॥ ధూళిపాల మహదేవమణి శిష్యునికంలో విధ్యనభ్యసించిన శ్రీమతి అపర్ణ, కుమారి శాంతి ఈ అవధానం చేశారు. ఇలా ప్రతీ కార్యక్రమం వైవిధ్యభరితంగా జరిపిస్తున్నది ఈ విశాఖ సాహితీ.

పై విషయాలను దృష్టిలో ఉంచుకొని విశాఖ సాహితీ ప్రగతిని పరిశీలిస్తే ఈ సంస్థలో చేరిన తరవాతే కలం పట్టి రచనలు సాగించినవారు లేకపోవచ్చునేమో గాని సాహితీ సమావేశాలకు హాజరైన దరిమిలా శిల్పం, పట్టుబడి, ఇతివృత్తం ఎన్నుకోవడం గురైరిగి తమ రచనలు అచ్చులో చూసుకోగలిగి పాఠకుల ఆదరణకు కొంతవరకు పాత్రమైనవారు చాలామంది ఉన్నారని చెప్పాలి. లబ్ధప్రతిష్ఠలు, వర్ధిష్ఠలు అయిన ఇతర ప్రాంతాల రచయితలు పలువురు సాహితీ సమావేశాలలో పాల్గొన్నారు. జనసామాన్యానికి వచ్చే సాహిత్యమే కాక వారికి కావలసిన సాహిత్యాన్ని కూడా అందించాల్సిన బాధ్యత నిర్వర్తించడానికి సభ్యుల రచనలు వున్నక రూపంలో ఎక్కువమందికి అందించాలన్న తలంపుతో సాహితీ వున్నక ప్రచురణ ద్వారా అనేక పుస్తకాలను ప్రచురించారు. అందులో మొదటిది ‘ప్రతిబింబాలు’. రెండోది ‘ప్రతిరూపాలు’, మూడోది ‘ప్రతిధ్వనులు’ ఇలా అనేక ప్రచురణలున్నాయి. ఇది గొప్ప పరిణామమేనని చెప్పాలి.

విశాఖజిల్లాలో గత 40 సంవత్సరాల ప్రస్తానంలో ఎన్నో విజయవంతమైన కార్యక్రమాలు చేసిన ఈ విశాఖ సాహితీ విశాఖ జిల్లాలో వెలసిన అతి ప్రాచీన సంస్థల్లో ఒకటని, ముఖ్యంగా ప్రస్తుతం ప్రాచీన సంస్థల్లో నిర్విరామంగా, నిర్విఘ్నంగా నిర్వహించబడిన సాహితీ సంస్థగా మొదటి

స్థానాన్ని అలంకరించింది ఈ సాహితీ సంస్థ.

ప్రాచీన కాలంలో స్థాపించబడి ఇప్పటికీ నడిపించబడుతున్న సంస్థలలో విశాఖ సారస్వత వేదిక, విశాఖ సాహితీ ముఖ్యమైనవైతే విశాఖ సాహితీ అతి ప్రధానమైన స్థానాన్ని అలంకరించందన టానికి ఈ సంస్థ నిర్వహించిన కార్యక్రమాలే నిదర్శనం.

ఏది ఏమైనా సాహితీ సంస్థ చివరి ప్రయోజనం సాహిత్యానికి విలువలను చేకూర్చడం, అభివృద్ధి చేయడం, సాహిత్య మాధుర్యాన్ని అందరికీ పంచడం అయితే ఈ లక్ష్యాల నిర్వహణలో విశాఖ సాహితీ నూటికి నూరు శాతం ఫలితం సాధించిందని పై వివరాలను బట్టి తెలుస్తుంది. 1970లో స్థాపించబడిన ఈ విశాఖసాహితీ సాహిత్యం పట్ల అభిమతం వ్యక్తం చేస్తూ మరిన్నివిజయాలు చేకూర్చుకొని భవిష్యత్తులో విశాఖలో మొదటి స్థానంలో నిలబడేలా ప్రయత్నం చేస్తుందని అర్థమవుతుంది.

తెలుగుభాషా సాహిత్యాల అభివృద్ధిలో భాగంగా అనేక సంస్థలు వివిధ రకాలుగా ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తున్నాయి. సాహితీ సంస్థలు నిర్వహించే కార్యక్రమాలన్నీ ఇంచుమించు సాహిత్యాన్ని అభివృద్ధిపరిచి వ్యాప్తి చేయడానికి, అలాగే సాహిత్యం గొప్పతనాన్ని దానిలోని మాధుర్యాన్ని తెలియజేయడానికి ఉపయుక్తమవుతున్నాయి. ఆంధ్రదేశంలోని స్థాపించబడిన అన్ని సాహితీ సంస్థలు కూడా ప్రక్రియ ఏదైనా చేసే సేవ మాత్రం సాహిత్యపరంగానే చేస్తున్నాయి. ఇందులో భాగంగానే విశాఖ సాహితీ కూడా సాహిత్యాభివృద్ధిలో ప్రముఖ పాత్ర వహిస్తుందని చెప్పాలి.

ఆంధ్రప్రదేశ్ లో ఎన్ని సాహితీ సంస్థలు వెలిసినా విశాఖ జిల్లాలో వెలిసిన సాహితీ సంస్థలకు ఒక ప్రాముఖ్యత ఉంది. దానికి కారణం విశాఖజిల్లాలో ఎంతోమంది ప్రముఖులైన శ్రీశ్రీ, గురజాడ మొదలైన కవుల పుట్టుకకు కారణం కావడమే. అందుచేత ఒక కవి గొప్పతనాన్ని గాని, ఆయన చేసిన రచనల గొప్పతనాన్నిగాని నలుగురికి తెలియజేయాలంటే ఖచ్చితంగా ఇటువంటి సాహితీసంస్థలు ఉపయోగపడతాయి. ఆ ఉద్దేశ్యంతోనే విశాఖజిల్లాలో గత నలభై దశాబ్దాలుగా ఎన్నో సాహితీ సంస్థలు ఏర్పడి తెలుగు భాషాసాహిత్యాల అభివృద్ధి కోసం కృషి చేస్తున్నాయి. ఈ కోవలోనే విశాఖసాహితీ ప్రయాణించడం ఇక్కడ చెప్పుకోదగ్గ విషయం. అయితే ఇది అన్ని సాహితీ సంస్థలకంటే ఒక అడుగు ముందే ఉందని చేసే కార్యక్రమాలను బట్టి అర్థం చేసుకోవచ్చు. సాహితీ సంస్థలు సాహిత్యానికి చేసే సేవ అనేక రకాలుగా ఉంటుంది. ఆ సేవను పరిశీలిస్తే కవి సమ్మేళనాలను ఏర్పాటుచేయడం, గ్రంథసమీక్షలు చేయడం, రచయితలను, రచనలను ప్రోత్సహించడం, అవధానాలను చేయించడం, కొత్తకవులను తయారుచేయడం, పాఠశాల స్థాయినుండి సాహిత్యంపట్ల అవగాహన, ఆసక్తి కలిగించడం, వివిధ పుస్తకాలను ప్రచురించడం అలాగే ఆవిష్కరించడం మొదలైనవన్నీ విశాఖ సాహితీ తనదైన శైలిలో నిర్వహిస్తూ ఉంది.

ఈ సాహితీ సంస్థలు చేసే ప్రచురణలనుగాని ఆవిష్కరణలను గాని కొంచెం దగ్గరగా పరిశీలిస్తే కొన్ని సాహితీ సంస్థలు కేవలం ప్రక్రియాపరంగా మాత్రమే సాహిత్య పోషణ చేస్తున్నాయి. వీరు ఆవిష్కరించే పుస్తకాలుగాని, ప్రచురణలుగాని ఆయా సంస్థ చేసే సేవకు అనుగుణంగానే చేయబడతాయి. అంటే ఉదాహరణకు ఒక సాహితీసంస్థ కథాసాహిత్యాన్ని ప్రోత్సహిస్తే ఆ సాహితీ సంస్థ ఆవిష్కరించే ఆవిష్కరణలన్నీ కథా సాహిత్యానికి చెందినవే ఉంటాయి. అయితే విశాఖ సాహితీ ప్రారంభంలో ప్రాచీన సాహిత్యానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చినా, ప్రస్తుత కాలంలో ఆధునిక సాహిత్యాన్ని కూడా ఎక్కువగా ఆదరిస్తున్నారు. మొత్తానికి విశాఖజిల్లా సాహితీసంస్థల్లో 'విశాఖసాహితీ' చేస్తున్న సేవ నిరాడంబరమైంది. తెలుగు భాషా సాహిత్యాల పరిరక్షణకు ఇలాంటి సాహితీసంస్థల కృషి ఎంతగానో అవసరం. కాబట్టి విశాఖసాహితీ విశాఖజిల్లాలో ప్రత్యేకస్థానాన్ని అలంకరించిందని చెప్పకతప్పదు.